

Előfizetési díj.

Videkre pítan vagy helyben házhoz hordva	
Egészre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedre	4 „
Egy ha helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESB CÍKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegző minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Hécsden: Oppelli Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest: Haasensteint et Vogler hirdetés köz. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Budapest szerviztér 5. sz. Braun Éde hirdetményi ügynőse, Józsefstr 10. sz. 1. emelet.

Nyitási díjak

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap

hatodik évfolyama második évnegyedére.

A Kelet előfizetési ára:

Egészre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedre	4 „
Egy ha	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legelőszérűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésbe küldendők.

Nyoz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1876 június 9.

(B-n). A „Kelet Népe” nem szűnt ugyan meg élni, de az eddigi lapvezető és szerzők, Kállay és Ábrányi urak visszaléptek.

A lap szerkesztője ezután Halász Imre lesz, s aak actiója felett egy Ürményi-ből, Appayiból és Zichy Nándorból alakult triumvirus fog örködni.

E változás és másnemű értesüléseinkből ma már világos, hogy a kereskedelmi szerződés miatt volt a párt tagjai két nézetkülönbség sem lehet tartani attól, hogy azok akár a hazában, akár a parlamentben mélyebb gyökeret verjenek.

Nincs okunk az említett lap fenmaradásán vagy esetleg megszűnésén örövendünk, mert a lap eddig vallt elvei annyira tülelték magukat, hogy legkevésbé sem lehet tartani attól, hogy azok akár a hazában, akár a parlamentben mélyebb gyökeret verjenek.

Mitán azonban a pártban történt szakadás idézte elő a „Kelet Népe” személyzetben történt változásokat, igen valószínűtlen tartjuk, hogy a lap szelleme is legalább részben változást fog szenvedni, csak is az a kérdés, hogy előre vagy hátra fog egy lépést tenni? De arról meg vagyunk győződve, hogy a „Kelet Népe” ezután meg fog ösztönözni a reformok terére lépni.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

PRGEMONTI VÁRKASTÉLY.

Regény.

Irtá:

SAND GYÖRGY.

Első rész.

V.

(Folytatás.)

- Ön még több részleteket is kíván hallani Nes Máriáról. Jól van tehát! elmondom egész történetét, hadd lássa őt olyannak a minő!

Legismerttettem önt jellemével, most hallja a tyeket.

Grófna visszaült karszékebe és eképp folytat beszédét:

A szerencsétlen gyermeknél már tizenegy és korában bámulatos vegyüléke volt láthatóan örökösleg határos lázas ingerültségnek az alattomos csalfaságnak. Ön tán

Ha a lap még az eddigénél is retrográdabb irányt fog követni, teljesen indokoltnak látszik a Kállay és társai visszalépése, mert hiszen volt módjuk átlátni, hogy ha a szélsőjobb ellenzék eddigi elveit továbbra is mereven ragaszkodna, rövid időn merőben nullificálna magát.

A mint látszik, azon körülmény is szerepelt, hogy Kállay és társai a bécsi pontozatokkal szemben szerettek volna actióba lépni, mert talán ezáltal gondolták némileg rehabilitálni pártjukat a közvélemény előtt, míg Sennyei multjánál fogva kötelezve érezte magát a bécsi pontozatok elfogadására s a párt többsége nem akarván eddigi vezérét elszalasztani, elfogadta azokat.

Igazolva van a lapvezetésétől visszaléptt urak eljárása azon esetben is, ha azt azért tették, mert végre valahára belátták, miszerint csak is azon esetben számíthat pártjuk bár némi sikerre, ha a körülményekkel kibékülve, nem a reactionban, hanem a már meghozott törvények életbe léptetése előmozdításában és fentartásában keresik egy alkotmányos conservatív párt hivatását.

Mi általában meg vagyunk győződve róla, hogy a szélső ellenzék sorai közt, többen vannak olyanok, kik ez értelemben conservatívek s ezek bizonyára nem soká fognak együtt maradhatni a megcsökkenyösödött reactionáriusokkal.

De ne haborgassuk a szélső jobb ellenzék fejfelelésében, rövid időn a „Kelet Népe” magatartásából s majd összel a párthoz tartozó parlamenti tagok eljárásából lesz módunk meggyőződni, ha vajjon e párt ezután is a reactiót, absolutismust, ultramontanismust és soldatescát fogja-e támogatni, vagy pedig felemelkedik a parlamentarismus magaslatára.

A mint látszik, ezen válságos korszakban a szélső jobb ellenzék sem kerülhet ki a rázkódást s ha ennek eredménye az lenne, hogy a párt már az őszszel úgy lép fel, mint mérsékelt, de nem mint reactionarius elem, annak részünkről örövendünk s akkor fog megvárni, helyesen jartak-e el Kállay és társai.

Azt is híresztelik, mintha Sennyei szeretne fusionálni Tiszával. Nem tudjuk mi valóság s hírből, de a két államférfi eddig követett elveiből ítélve, nem tartjuk lehetségesnek, hogy kölcsönösen annyit áldozhassanak fel elveikből, hogy aztán maradandólag egy uton haladhassanak, azt pedig, hogy csak menhelyképen használják a jelenlegi szélső jobb párt egyes tagjai a szabadelvű pártot, a multakon okulva, nem ohajtjuk.

- A képviselőház június 7-iki ülésében a szokásos elnöki előterjesztések után

azt biheti, hogy e két tulajdon egymással ellentétben áll? de csaldók ön.

Csak hogy egész nap künn barangolhasson s felkutathassa az erdős, bokros helyeket a környékbéli kis parasztiúkkal e leány, ki azt állítja, hogy anyját imádja s ki tán a maga módja szerint szerette is őt, legkevésbé sem tartózkodott attól, hogy anyjának bűt, bánatot okozon. S nem tartózkodott legkevésbé is, hogy számtalanszor életveszélynek ki ne tegye magát a csak fiuknak való testgyakorlatok elkövetésénél. A mezon gondolkodás nélkül ugrott fel a szabadon legelésző lovak hátára s nyereg és kantár nélkül ztyargalt végig az uton a legborzasztóbb eshetőségek téve ki magát. Felmászott a fákra, le is esett néha s összetöpt ruhákban megsebesítve érkezett, nem egyszer vissza.

Ezek voltak benne az örütségi rohamok, egy heves vérmérség kitörései.

- Mint mondják, atyjának is ez volt fő jellemvonása.

- Az meglehet uram. Férjem szenvedélyes heves természetű birt; de őszinte nyílt ember volt s Mari pedig hazug s elég ügyesen tudja palástolni hibáit. Ha elmúlt lázas állapota s kedélye lecsillapult, nincs az a mesterseges történet, melyet ki ne tudna gondolni, hogy hibáját másra hárítsa.

Mikor anyja meghalt, oly kétségbeesést mutatott, melyet valódi szívből irtótnak gondoltam; de csak pár nappal is aztán ismét vigan szaladgált s üzte rendes játékát.

Tisza miniszterelnök kihirdetés végett átnyújtja a következő szentesített törvényeket: a választási kiadásoknál előfordult tulkiadások iránti póthitelről, az igazságügyi budgetben szükséges póthitelről, az 1873-75-iki közös költségvetéshez szükséges póthitelről, a földhivatalintézet alapszabályainak, melyek a kereskedelmi törvényről elternek, becsikelyezéséről, a váltótörvényről, az egyenes adóhátrálékból Horvátországot megillető hányadról. Mind e törvények kihirdetettettek s a főrendekhez fognak áttétetni. Ezek után folytatta a ház a területrendezési tvjavaslat tárgyalását.

Alsó-Fehérmegyénél Kőnczey, Zarándmegyének ide gravitáló részeit (16 községet) Alsó-Fehérmegyéhez kért csatoltatni. B-orlea a Zarándmegye fentartása és az iránt ad be javaslatot, hogy e megye a saját maga által kért alakban kerekítessék ki. Szilágyi Dezső indítványt nyújt be az iránt, hogy Alsó-Fehér központja ne Nagy-Enyed, hanem Gyula-Fehérvár legyen. Tisza miniszterelnök mind kulturális, mind socialis viszonyok tekintetében úgy tartja, hogy nagy előnyben van Nagy-Enyed s ennek folytán nem látja okát, miért lenne megváltoztatandó a közigazgatási bizottság javaslata. Kemény István báró Nagy-Enyedre szavaz. Helfy Ignác és Felszeghy Sámuel szintén. Erre a ház változtatlanul elfogadja a javaslat e pontját.

Hunyadmegyénél Mara indítványozza, hogy Zarándból csak a régi Erdély felől fekvő néhány község csatoltassék Hunyadhoz. - Hegyessy elfogadja e módosítványt, s Zarándmegyét Biharmegye belényesi és érdi vidékével együtt külön hatósággá kívánja tétetni. - Borlea: Minthogy Zarándmegye senkinek sem kell, fön kell azt tartani egészen. - Péchy Manó gr. közigazgatási tekintetben lehetetlen tovább Zarándot fenntartani; vagy egészben Aradhoz, vagy Hunyadhoz kell azt csatolni; vagy elfogadni a közigazgatási bizottság véleményét. Szóló az utóbbit ajánlja elfogadásra, mint mely a két megye közt megosztván Zarándot, egyik megyébe sem olvaszt oly elemeket, melyeket az illető megyék meg nem emészthetnek. - Makray igen fontosnak tartja ezt a pontot s nemzetiségi érdekből ellenzi ezen javaslatot, mert a zarándmegyeihez hasonló tömeg ellen még az istenek is hiába küdenek. - Moesáry L. ellenben egész Zarándot Hunyadhoz csatoltatná, s Hunyad-Zaránd nevet adna neki. Kemény Gábor: A belügyminisztert nagyon fontos okok vezették arra, hogy ne az egész Zarándot egy megyéhez csatolja, hanem a kettő közt szétosztja. Pogány javaslatát sem tartja elfogadhatónak. Helfy Ignác ellenmondást lát Kemény érvei s a kormány előterjesztése közt. A ház - Tisza rövid megjegyzése után - elfogadja a közigazgatási bizottság szövegeztét.

Háromszék-megyénél Künle indítványozza, hogy Brassó- és Háromszék-megye egyesít-

- Hisz alig volt tizenegy éves!

Ez időkorban nem lehet az embernek soká buslakodni és sirni, a nélkül, hogy visszahatást ne szüljön az nála s annál hevesebben ne kívánjon visszatérni a tevékeny életbe.

- Nagyon jól van uram, ön védi őt ellenemben!

- Már mondtam, hogy nem ismerem őt.

- De valaki megnyerte őt előre részére, abban bizonyos vagyok.

Várjunk csak! önnek van egy nő rokona, úgy hiszem unokahuga, ki vele egy időben volt a riom-i zárdában . . . valami kisasszony . . . bocsnát! neve nem jut már eszembe. Mari mindig csak az ő kedves kis Miettének nevezte őt.

E név hallatára akaratlanul összerendeztem s agyamat, mint villám futó át egy gondolat. A tegnapi este Emiliánál rejtőzködő egyén, ki meglehet, egy hó óta tartózkodik ott s kinek ő azt mondta: „ő itt van, ne mutassa magát előtte!” a Jakab és fiam között történt félreértés, e Jakab által említett házassági remények, melyeket csak egy hó multával közölhet vele . . . a clermont-i zárdaszűzek kertjében láttam nagy lábnyomok a fövényen . . . Az izmos Armond Jakab volna-e az elrablás eszközlője? s Armond Miette, a hajdani zárdai barátom rejtgetné őt házában?

- Mi lelke őnt Chantebel ur? - kérde Nives asszony, ki figyelmesen vizsgálta arczomat. Önkénytelenül homlokomra tettem volt

tessék, aként, hogy Brassó külön városi municipiumnak meghagyatván, az egyesítendő megyék székhelye Seps-Szent-György legyen. - Wächter kéri Brassó-megyét külön törvényhatóságnak meghagyatni, s nem sikkasztani el tőle Brassó várost, melylyel századok óta együtt volt. - Tisza miniszter szintén a javaslat szerint a két megye megtartását kéri. - Nemes N. gr. hivatkozik arra, hogy előbbi javaslatában a 2 terület egyesítését a miniszter sem tartá lehetetlennek. Szóló ezt mind politikai, mind közigazgatási szempontból szükségesnek tartván, pártolja Künle indítványát. (Helyeslés.) - Csernátony az igazság és Magyarország érdekében állónak az eredeti szerkezetet tartja.

A tárgyalás itt félbeszakítottván, Perczel miniszter válaszolt Simonffy interpellációjára, hogy a külön telekkönyvi napló a tsvszéknél a törvényrendelet folytán szükséges, s annak vezetését a telekkönyvi ügyek fontos vezetése teszi szükségessé. A miniszterium azonban e szempontból is munkálataba vette a telekkönyvi eljárás egyszerűsítését. s reméli, hogy e tárgyban nemsokára tvjavaslatot terjesztend elő. - Simonffy nincs megelégedve a válaszzsal, a ház azonban tudomásul veszi azt.

A l m á s s y interpellálta a pénzügyminisztert az Ausztriából történő szivar-behozatal megakadályozása tárgyában.

Ezzel az ülés véget ért.

- Romániából írják jun. 2-áról: Bratiano miniszter teljes fiascot csinált a 16 milliós kölcsönnel; már tíz napja folynak az aláírások, de a községnek még 100,000 frankért se vásárolt bonokat. A kormány e miatt nagy pénzavarba van; az Oppenheim-féle kölcsön szelvényét is csak a letétpénztár maradékaiból bírta fedezni. A kormány alkalmasint felemeli a bonok kamatát, de ezzel is aligha megy valamire.

A letétpénztár főpénztárosa, Arion Constatin, tudvalevőleg megszökött Bukarestből; mikor a rendőrök megtalálták, főbe akarta magát löni, de rosszul lőtt és alkalmasint nemsokára talpra áll.

A pénztárból, melyet kezel, több mint egy millió frank hiányzik; barátainak, köztük több igen magas állásu személynél kölcsönzött pénzt a letétpénztárból és e pénzt nem kapta vissza. Ez volt szökésének és öngyilkossági kísérletének oka.

A Radetzky-gőzösön történt expeditiót illetőleg azt állítják, hogy a román kormány támogatja; anyai bizonyos, hogy nem gátolta meg, bár tehetné volna.

Az Osztrák-Magyarország és Románia közt kötött kereskedelmi egyezmény vizsályt keltett a román kormányban. Bratiano p. ü. miniszter és Chitzu ellenzik az egyezményt és kilépésüket helyezik kilátásba azon esetre, ha

kezemet s igyekeztem rendezni gondolatimat. Kifárasztotta talán elbeszélésem?

- Nem asszonyom; megkísérlém visszalelkézni. Azonban nem emlékszem, hogy húgom, Armond kisasszony, említette volna előttem Nives kisasszonnyal való ismeretségét.

- Tehát folytathatom közlésemet?

- Csak folytassa kérem.

- Mari látva, hogy anyját őszintén siratom, inkább látszék hajlani hozzám, zokogva ölelt meg s élénk szavakkal köszöntö meg, hogy oly hűségesen ápoltam haldokló anyját. Azt hittem, jobb érzelmek szállták meg keblét; de ez alkalommal is csalódtam benne. Hallva, hogy atyja esdekelve kért maradásra, ismét sértő, éles hangot vett fel irányomban. Ekkor elhatároztam, végkép elhagyni a házat s ezt nyilvánítam is Mari előtt; de atyja azt mondta neki, hogy azon esetben kölcsönbe küldi őt s ekkor ismét csaknem térdénállva könyörgött, hogy maradjak. Alig telt el két nap, ismét ellenem szegült s szitkokkal halmozott el. Kolostortól való rettegése s ellenszenvem nem tudta legyőzni irántami gyűlöletét s rossz természetét.

- Mindez heves jellemre, rossz természetre mutat, meglehet kegyed eljárása által előidézett ellenszenvre s szilaj hajlamokra; meglátszik rajta a gyermekes oktalanság, a szenvedélybeli következetlenség, mindezt megengedem, hogy úgy van; de elmeháborodásnak épen semmi jelét sem látom eddig.

- Várjon kérem! Midőn atyja távollétem

az egyezmény elfogadtatik. A min. elnök és a külügyminiszter ellenben már hozzákötötték magukat az egyezményhez, és így miniserválságnak nézünk eléje.

- Horváth Gyula képviselő úrtól, az „Ellenőr” szerkesztője a következő levelet vette: Kedves barátom! Több lap közölte azon hírt, hogy az utóbbi szavazás következtében, melylyel a képviselőház Kis-Küküllő-megye székhelyéül Erzsébetvárost állapította meg, képviselő állásomról lemondottam. Ezen hír teljes valóságon alapult annyiban, a mennyiben ezen szándékom megvalósítására a szükséges lépéseket meg is tettem volt; de kötelességemnek ismertem a megyéből jövő férfiak felszólításának engem, hogy elhatározásom érvényesítését nem magam, hanem az ő kívánatukra ez időről elhalasztam.

Es itt minden félreértés elkerülése végett ki kell jelentenem, hogy míg ezen ügyben megyém intelligenciájának akaratát eljárásom irányadójának ismerem el, addig mindazon kérdésekben, melyek szorosan állami érdekek keretében tartozóknak ismerteknek el, azon függetlenséget, melyet állásom a parlamentarismus követelményeként előmbé ir, sem alulról, sem felülről jövő presszionak fel nem adom. Ezen sorok szives felvételére kér Budapest, május 7. 1876.

Tiszteelő barátod
Horváth Gyula.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló” az állampénztári kimutatást nem tartja oly fényesnek, hogy jól ne esnék annak egyik kedvező oldalánál kissé megállapodni. Ezen pénztári kimutatás ugyanis az első, mely brutto tételeket tartalmaz. Az eddigi kimutatások mindig netto eredményeket közöltek. Ezen javítás gyakorlati bece abban rejlik, hogy a hányaszor egy teljesebb ily pénztári kimutatás megjelenik, mindannyiszor újból és újból tisztább betekintés nyílik az ország sulyos pénzügyi helyzetébe. Ennek minél élesebb vonalakban kitüntetése nagy kötelessége egy a kormánynak, mint a nyilvánosság közlőnyének. Az egy szó, hogy 25 millió hiánnyal záródott le a folyó év első negyede, magában is eleget mond. Egyensúlyról ábrándozunk; 8.3 millióra tesszük az egész folyó évi deficitet és az első negyed maga három akkora hiányt mutat fel. Igaz, hogy máskor sem volt az első évnegyed sokkal kedvezőbb. Átálánosságban el lehet mondani, hogy a folyó év első negyede nem rosszabb eredményű, mint akármelyik előző év hasonló időszaka.

A „Hon” azt hiszi, hogy a megjelent évnegyedes kimutatások arra ösztönzik a nemzetet, kormányt, s a képviselőket, a mire sar-

allat Mari a zárdába küldött, hogy, miként monda, onnét soha többé vissza ne térjen, azt mondják, borzasztó kétségbeesés lepte meg. Az apácák nagyon szeliden, szeretettel bántak vele. Csakhamar belenyugodott sorsába, és midőn a zárdai élet nyugalmas boldogságát dicsérték előtte, azt mondta, szinte hajlandó volna megkísérteni annak előnyeit. Valóban egy ideig nagyon vallásosnak mutatkozott s a zárdaszűzek egészen megkedvelték őt.

Midőn Nives ur férjémmé lett s vele együtt visszatértem e vidékre, elmentem tudakozódni Mari felől. Mint mondták, a tanulásban nagyon rest és nagyon szorakozott volt; semmit sem akart dolgozni, tanulni, de őszinte, jószívű leánynak tartották általánosán. Engem szívesen fogadott, azt hitte, vissza fogom vinni atyja házába. De kénytelen voltam megmondani neki, hogy ámbár igyekezn fogok csak jól mekani felőle Nives urnak és szót emelni mellette, jelenleg lehetlen őt magammal vinnem.

Es midőn szavaimat helybenhagyva a fejedelem asszony, engem „asszony”-nak szólított, Mari azt kérdezte tőle, miért nem szólít „kisasszony”-nak. Környezete elég hibásan elhallgatta volt előtte, hogy férjhez mentem, és hogy mint Nives asszony térek vissza hozzá. Most magyarázatokra került a dolog. Erre borzasztó dülhroham lepte meg.

(Folyt. köv.)

kalja már jó ideje a tények logikája: megfeszített munkálodásra folyton, áldozatkészre a szükség napjainak. Ezek mellett bármily kemény támadásokra szolgáljanak is a jelen kimutató; számai, alkalmul: nincs a nemzetnek s az országnak miért vigasztalhatatlant, sőt csak szomorítót is látni azokban. El fog érkezni az idő, mikor mind a reformmú, melyet szervezen készít, e kormány, érezteti majd befolyását a kiadások kevesbitésében is, a jövedelmek fokozásában is; s akkor nagyobb lesz e működés iránt a méltánylat ott is, a hol ma hiányzik. Másrészt tény az is, hogy e kimutatások számai újra és nyilván hirdetik parlamentnek és a kormánynak a takarékosság kényszerűségét s bár nem lát semmi oly jelenséget, mely arra mutatna, mintha e mementora szükség ismét volna, mégis sőt annál inkább számol rá, hogy minden adható alkalommal meg fog figyelmeztetni ez is.

Az „Ellenőr” a folyó év első negyedéről szóló állampénztári kimutatásnál a bevételi eredményben a legörvendesebbnek azt tartja, hogy az egyenes adók az árvíz daczára 420, 784 frtal többet hoztak, mint az előző év első negyedében. Hogy a bevételi eredmény általában közel 300 ezer frtal kedvezőtlenebb mint volt 1872-ben, még nem oly kétségbeejtő, hogy indokolhatná a javjeszékelést, melyre olyan sokan hajlandók. Számoljunk a helyzettel komolyan, de ne jajgassunk örökké, mert aztán csakugyan végkép megrendül a külföld bizalma, s utóljára magunk is elhisszük, hogy elvesztünk. Annaira bele jöttünk már annak folytonos emlegetésébe, hogy semmink sincs, elpusztulunk, senki és semmi sem segít rajtunk, hogy a ki ezeket olvassa és komolyan veszi, minden esetre óvakodni fog attól, hogy velünk valami viszonyba lépjen, vagy nekünk akár egy garast is hitelezzen. Nem ártana tehát, ha nagyobb higgadsággal és a tényekkel megegyezőleg beszélőnk helyzetükről. A vénasszonyos siránkozás ugyan nem fog rajtunk segíteni.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1876. jun. 9.

Mint megbízható forrásból jelentik, Európa összes diplomatai ezuttal nem igen élvezhették az ünnep nyugalma. Pünkösdkor is szakadatlanul nűködésben volt a táviró az európai székvárosok közt, mert feleslegessé akarták tenni az új „három kancellári értekezletet,” mely a konstantinápolyi események után tervezettett. Ugy látszik, szándékosan kerül a személyes eszmecserét. A mi a helyzetet különösen kedvezőtlen szinben tünteti föl, az azon nagymérvű bizalmatlanság, a mely ujabbban az eddig szívelyes viszonyokban álló diplomaták közt is lábra kapott. Most állítólag a bizalmatlanság eloszlátásán fáradoznak, s ha ez sikerül, a mi még nem bizonyos, e kedvező eredmény első sorban Bismark hercegnek lesz köszönhető, mert — mondja egy jól értesültnek látszó közlemény — a tények még soha oly szembetűnően nem bizonyították azt, hogy

Vogt Károly felolvasásaiból.

Fordította:

Lakatos József.

(Recenzörök.) — Legyek vagy kétröpök. — Nemzeti önérték; oroszországi csotányok és Gogol „Holt lelkei.” — Acsák, vagy szitakötők, sarlák és szűz lelkék. — Hangyalesek. — Mindenféle legyek. — Vég.)

(Folytatás.)

Azonban sietek hozzáfogni az utolsó, de sok tagu rendhez, melyely még ismeretséget kell kötünök. Ez a legyek, vagy kétröpök (diptera) rendje.

Alig hiszem, hogy egy idetartozó rovar azonnal határozottan fel ne lehetne ismerni. A csak kétből álló szárnyak, melyek a mellem vannak és közönségesen nagyok és erősek, még két-két hajtó-szárnyűredékké billérek vannak tüvükön megbélelve, melyek kicsiben tökéletesen hasonlítanak azon ülőlélekcsákhoz, melyekkel a lányok toll-labdáikat szokták egymásnak átvergetni; a vastagtövű finom, lágy szip; a láb nélküli, rendesen nyűveknek hívott, álcza és a tökéletes átváltozás oly kielégítően jelvényezi mindenik e rendbe való rovar, hogy kissé figyelmesebb megtekintés mellett lehetetlen észrevesztetni mással. Igen sajtáságosak ezeknek bábjai is; mert pl. csak a gubacs szunyog bábján lehet felismerni a leendő rovar alakját. Rendesen tonna, vagy palack, vagy üveg csepp alaknak és közönségesen az álcza-összeszáradó bőrből képződnek. A bábozás idejére közönségesen úgy összenagorodik a nyű, hogy az asszu nyűbőrből képződött báb-ból midőn kibukik a légy, rögtön akkorára nő, hogy az ember hajlandó gyanakodni abban, mit saját szemével látott, t. i. hogy vajjon igazán ama piczi hüvelyből emelkedett-e ki, ezen aránylag oly nagy állat?

A nyűvek undok állatok. Porladék és gané, rothadó anyag és bűzhódó posvány lé, geny és nyálka az ő hazájuk s ott tanyáznak legtöbbször, hol az időjárás, vagy más nemű

a német birodalom a legőszintűbben Ausztria-Magyarország részén áll.

Különben a lapok a konstantinápolyi eseményekkel vannak tele. Abdul-Aziz halála híret sensationális, de politikailag jelentéktelen eseménynek mondják mindnyájan. A kormány sietett constatatlnai, hogy a haláletet öngyilkosság következménye; az ide vonatkozó okmányt tízenyolcz orvos, közöttük az angol követtség orvosa: Dixon, az osztrák-magyar követtségé: Satto urak írták alá. Egy magántávirat, mely ugy látszik valamelyik orvostól származik, következő részleteket jelent: „A tengerre néző nagy szobába vezettek bennünket, hol az ablak közelében álló pamtagon, valamint a padlaton vértöcsa volt. Tíz centiméternyi hosszu éles ollót mutattak nekünk; Abdul-Aziz holttette június 4-dikén, pontban délelőtt 11 órakor, midőn a halottkémelés végebement, már egészen hideg volt, de a halál-merevség még nem mutatkozott rajta. A balkezén a hajlás mellett 3 centiméter mély, 5 cent. hosszu sebet találtak. Az erek egészen, és a viszerek háromnegyedrészben szét voltak metszve. A jobb karon, körülbelül ugyanott, mint a balon, 2 centiméter hosszu, alig másfél cent. mély seb volt, mely csak a kis ereket metszette szét. Az öngyilkosság constatálva van (?)”

Abdul-Aziz trónletételéről is számtalan leírás jelent meg, de lényegileg kevés újat jelentenek. A konstantinápolyi lapok a tényt magát hazafiasnak mondják; az elhatározásra a nagyvezér, Midhat pasa és Hussein Avni pasa május 29-én este jutottak, s 30-án hajnalban fogtak végrehajtásához. Redif pasa, a hadi tanács elnöke, a dolma-bagsei palotát két zászlóalj katonasággal vettette körül, s egy ezredet, ki a szultán kegyenceje volt, elfogatott. A katonák egy része csónakba ült, s a palotának vizre néző részét fogta körül. Hussein Avni pasa a közeli épületben felkereste Murad effendit, tudatta vele a dolgokat, s a hadgyimnizsteri palotába hívta.

Murad gyorsan felöltözött, a pasával ötevezős csónakba ült, mely a roppant esőben és viharos tengeren haladt a hadgyi palota felé. Itt hamarjában ünnepélyesen feldisznított egy termét, a jelenlevők azonnal hódolattukat mutatták be az új szultánnak. A sheikül-izlam elmondotta a szokásos imákat. Az új szultán rögtön rendeletet intézett Redif pasához Abdul-Azizra vonatkozólag, ki az egész dologról még semmit sem sejtett. Redif pasa a dolma-bagzei palota első eunuchjának Abdul-Aziz számára következő közlést adott át: „Az ottomán nemzet önt a trónról elmozdítja, Murad khan szultán lón császárrá kikiáltva. Ő felsége azt parancsolja önnek, hogy a Top-Kapu-szeraiba menjen, mely önnek jövedőbeli tartozkodási helye lesz.” Az eunuch először nagytot vetetett, midőn a közlést megkapta, de csakhamar látta, hogy a palota körül van vére s akkor azután elkomolyodott. Maga Abdul-Aziz, ki hálósobájában vette a hirt, szóhoz sem birt jutni s belenyugodott sorsába. A megbuktatott szultán vagyonra a kinestár tulajdonába ment át; a „Turquie” a lefoglalt vagyont huszonegy millió francra becsüli. Mu-

romboló körülmények befolyása miatt az anyagok felhasználásnak indultak. Az álló mocsárok támasztják a szunyogok, tipolyok, tücsökök myriádjait, melyek a torró égőv alsíkjaik egy, mint a sarkvidékek tőzegposványait csaknem hozzáférhetetlenekké teszik. Az enyészetnek jutott növényi részek szaporodási fészkei a szunyogok fellegszerű tömegeinek, melyek a mi közönséges házi legyünk által vezetettek mindig, mert a légy sem szokott tiszta, száraz helyet választani petéinek.

Programmomtól nem térve el, érintetlen hagyom azon legyeket, melyek mint élődek embereknek és állatoknak alkalmatlanoknak, mint a pücsök, (tabanus) a házi légytől csak érzékeny szurása által különböző stomoxys calcitrans, (Etiafligie) lécsimbék, (hipobosca) tipolyok, (culex) tücsökök, (simulia), valamint a bolhák, melyek valószínűleg szárny nélküli legyek s mindannyian az emberek s állatok vérét szíják, (a nőstények ebben különös virtuozitással dicsekednek) sem a bögyölyökről (oestrus) nem szölok, melyek petéiket a marhák bőrére ültetik, hol az álcák — nyűvek — daganatokat és kelevényeket idézvé elő, azokban élődnek. A nekünk szánt téren találunk még, fájdalom! ezeken kívüli elég ellenséget, melyektől szenvedhetünk quantum satis.

A gubacs szunyogok (cecidomyia) igen apró, lágy és feketés állatkák hosszu csápokkal, melyeknek a szőrök sodoritva állanak, mi által egy egy tapogatójuk egy néz ki, mint ama hosszu drotkéfék, melyekkel az üvegeket takarítják. Különben elég ártatlanoknak látszanak ezen állatkák és mégis közükbe tartozik a borzasztó hesseni légy, vagy buza gubacs szunyog (c. destructor, vagy tritici), melyről tévesen azt képzelték egykor észak-Amerikában, hogy az uralkodó által jó pénzért eladott és vágóhidra küldött hesseni katonák számaival vitetett Amerikába. A nyű benne él a búzaszalmában s ezt belülről kifelé furva egy elrágja, hogy a buza kalász megnövése

rad első rendelete az volt, hogy az államtisztviselők hátralékos fizetéseiket rögtön megkapják.

Azon tetva, melylyel Abdul-Aziz a trónról letéttett, így szól:

Ha az igazhittűek uralkodója elmeháborodás s az államügyek körüli tudatlanság jeleit adja; ha az államjövédelmeket, habár azok az államot és a nemzetet megmenthetnék, személyes kiadásokra fordítja; ha bonyodalmat hoz az egyházi és világi ügyekbe s uralkodói jogai az államra és a nemzetre károsokká válnak, szabad-e őt akkor elmozdítani? Felelet: szabad.

Hassan Hairullah.

A behozandó alkotmány miatt a török ministeriumban nézeteltérések merültek fel. A miniszterek egy része azon nézetben van, hogy Törökországban egyáltalán nem lehet alkotmányt behozni, mert ez — bármily formában létesülne is — csakhamar az ozmán elem teljes bukását vonná maga után. A kisbesség azonban, melynek élén Midhat pasa áll, igen szabadelvű alkotmányt akar, mely az ozmán és keresztény elemek közt a legloyalisabb, legbarátságosabb és leghazafiasabb viszonyt tenné lehetségessé.

Montenegrót illetőleg most már teljesen lehullott a fátyol, mely eddig is nagyon gyengén takarta a viszonyt, mely közte és a felkelők közt fennáll. Nikitza fejedelem nyíltan kijelenté, hogy elvállalja a felkelők érdekeinek képviselését. Első dolga az volt, hogy katonai szabályokat adott ki az összes felkelő vezérek számára.

E szabályzatban ki van mondva, hogy orrokat, füleket és fejeket ezentul nem szabad levágni; az elfogott törököktől csak a fegyvert kell elvenni; békés törökök házait nem szabad felgyújtani, de még csak kirabolni sem.

Nikitza ezután kinevezett egy adminisztratort, ki katonai intendáns lesz és egyuttal közvetítő Cetinje és a felkelők közt. Az állásra Joanovics Krsta nevezetett ki.

Az új hadvezér két rendeletet adott ki; az egyik arra czéloz, hogy Mukhtar pasa hadserege hátulról támadtassék meg; a másik pedig 5000 főnyi sereget összpontosít Banjaniba.

Montenegróban ugy a hercegovinai, mint az albániai határon jelentékeny hadtestek vannak felállítva.

A vajda-hunyadi vár

restaurálásának története.

Egy kis könyv jelent meg e czimen, mely ha kétségtelenül elárulja is bizonyos vállalkozók érdekbántódásait, de figyelemre méltó adatokat foglal magában e nagybecsű történelmi mű-emlékünk restaurálásának részleteiről, valamint a számos visszaélésről is, melynek az állam ki volt téve ez építés alatt. Egy kis chronique scandaleuse az egész, melyből jó lesz tudni a nagy közönségnek is valamit. Kivonatossan tehát, ugyszólva a munka alapvázát bemutatjuk olvasóinknak:

A vajda-hunyadi vár 1854-ik év április hó 13-ág, míg le nem égett, lakható volt s a „Kerületi bíróság” (Bezirksamt) hivatalos helyett összeomlik és elrothad. Amerika, Anglia és Magyarországon a szörnyű féreg által egész határok pusztítottak el koronként, mikor nagyobb tömegekben jelent meg a gabonában.

A körtefákon néhány gubacs szunyog él, (c. nigra és piricola) melyek a gyász szunyoggal (sciara pyri) gyakran a körte legnagyobb részét tönkre teszik. A nőstények petéiket hosszu tojósöveikkel közönségesen kívülről rakják be a még fejletlen virág-bimbóba s mire a bimbó kinyílik s a gyümölcs megfogaznik, kibukik a nyű is, mely azonnal a nyél törvébe furja magát s onnan rendesen a gyümölcsbe veszi magát, mit rövid idő alatt egészen kiürit. A kis körtecskék elfonnyadnak, összeszáradnak, megrepedeznek s végre lehullanak; a nyűvek aztán kimászának belőlök s a földben megbabosodnak néha, mikor az időjárás nem kedvez nekik, benn a körteben fonják be magokat. Némely esztendőben mind lehullanak fájukról a körtebingyók, s minthogy a szunyog jelentéktelen, kicsi portéka, fel sem öltik s irtását alig lehet másféleképp eszközölni, mintha felszedjük mind egy szálal a lehullt bingyókat, s a sertésekkel rögtön meg-eletjük — míg a nyűnek nem volt ideje azokból ellállani.

A tulajdonképeni legyek között, melyeknek szervezete rövid, három részből álló serte alaku tapogatóival a közönséges szobalegyűnköz rendkívül hasonlít, felemlitendőknek találom a répa, (anthomyia conformis) hagy-ma, (a. ceparum) és a káposzta (a. brassicae) legyeket. Az első nyűve a répa és cékla leveleit pusztítja el, mennyiben azoknak zöldjét megessi és csak felső héjját hagyja meg; a hagymalégy férgé a hagymát rágja meg, hogy az egészen összerothad, míg a káposztalégy pedig a káposzta fajok csutkája furja magát s hasonlóképp semmivé teszi azokat.

(Folyt. köv.)

lyiségeül szolgált, míg a fenirt napon vagy vigyázatlanság, vagy mi még valószínűbb, szándékos gyújtás miatt a lángok martaléka lón; kivéve az egy „Nyebojssse toronyt”. A vár így elpusztulva romokban lévő, a bécsi „Central-Commissions zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmaale” figyelméztette lett a hazai sajtó és több műbarát által ezen műemlék elpusztulásáról; a fönnevezett társulat első ízben is az akkori belügyministeriumnál, ezt megelőzőleg az erdélyi helytartó tanácsnál szorgalmazott segílyt és midőn mindkét helyről elutasítottat, a kereskedelmi ministeriumhoz fordult és csakis innen nyert némi segílyt, azaz az általa előirányzott 17,000 frt helyett 400 azaz négyszáz frtot, ideiglenes fedelek felállítására.

A fentirt egyesületnek ezen buzgósa így hajótörést szenvedvén, a kapott csekély összegből, ha állítottak is ideiglenes fedeleket, a mint meg is történt, ezen ideiglenes fedelek csak az első években övták meg némi segílyt, az egyes épületrészeket, de későbbre megpusztulva, csupán csak a víz összefolyására csatornákat képezvén, a hó- és esővizet egyes helyekre még nagyobb mértékben engedvén hatolni, mint ha a nevezett épületrészek szabadon állottak volna, csak kárt okoztak; csupán a „Hunyadi erkélyek”-et mondhatjuk, hogy óva voltak, a mennyiben ezek ideiglenes fedele tartósabb volt a többinél.

Ily elhagyott és elhanyagolt helyzetben találta páratlan műbarátunk dr. Arányi Lajos tanár ezen műemléket, melynek végpusztulását belátván, sok fáradság-, önfeláldozás- és költség nem kíméléssel több hónapot töltvén e műemlék helyszínén; kiadta országzszerre ismert munkáját: „Vajda-Hunyad vára szóban és képen.”

Ezen munka felkelté az ország, a kormány de leginkább a műértők és ezek között Schmidt Frigyes tanár műépítész és kir. tanácsos figyelmét, ki még 1867-ben a vajdahunyadi várat tanítványai a bécsi műegyetem hallgatóival meglátogatván, azt pontosan felmérte és egy műszaki tervet készített, melyet az akkori magyar kormány, de főleg Lónyai Menyhért akkori pénzügyminiszter méltányolni tudván, felkérte nevezett műépítész és tanár urat, hogy készítene egy előleges „költségvetést”, e műemlék régészeti szempontból megtartathatására, mit ő elkészítve 250,000 frt o. értékben állapított meg; mely összeget annak előterjesztésekor a magyar országgyűlés örömmel meg is szavazott. — Erre a kormány Schmidt Frigyes műépítész fel is szólította a restauráció megkezdésére, mely alkalommal e megítéltetést azon kérelemmel utasította vissza, hogy kegyeskedjék a kormány ezen hazai műemléket egy hazafira és egy legjobb tanítványára, Schulcz Ferencz műépítésze bízni. A m. kir. pénzügyministerium 1868-ban kelt rendelete következtében Schulcz Ferencz műépítész külföldi utazásaiból hazatérve,azonnal meg is jelent Vajda-hunyadon két művezetővel és az előleges munkálatokat azonnal meg is kezdette.

1869 elején azonnal hozzáfogott Schulcz Ferencz a várnak egy új, pontos és szabatos felmérése és felvételéhez. Ezen munkálatát elkészítvén: a kormánynak benyújtotta; mire azon megbízást kapta, hogy készítsen tervet és költségvetést a vár lakható állapotba tételéhez is. Mely megbízást teljesítvén, a vár restaurálásának tervét újból átdolgozva, a lakható állapotba tétel költségét újból 250.000 frtban s így az egész restauráció teljes költségét 500.000 frt o. ért.-ben állapította meg.

Ezen tervezetét bemutató a magas kormány-, az országgyűlés- és a fölséges uralkodó hának és mindenütt a legnagyobb tetszéssel fogadták; maga felséges királlynéknk is e tervek fölötti kiváló tetszését és meglegedését nyilvánította. Az építkezés, azaz restaurálás e tervek nyomán meg is kezdetett.

Minden bontási és javítási művelet a legnagyobb pontosággal és felügyelettel végeztetett, úgy, hogy a történeti műbecsrel bíróbárm csekély értékű kődarab is, helyére minden sérelem nélkül visszahelyeztetett, vagy ha már teljesen hasznavehetetlen volt és ki nem lehetett javítani, egy pontos felmérés után helyébe új készítettet. Az levén a főczél, hogy mindenütt, minden egyes pontján a várkastélynak a régi Hunyadi korbéli és teljes műizléssel készített és elismert munkák maradjanak fenn-tartva, mint elvitázhatlan bizonyítékai mind a jelen-, mind az utókornak; hogy kitűnjék, miként csak rövid-rövid időre élvezni engedő keleti berohanásoknak, a művészet teljesen kifejlett virágában létezett és az ehhez kívántató műveltség, műizlés ki volt fejlődve és fejlesztve, hogy kitűnjék, miként nem voltak „barbarok”, mint szomszédaink szeretik állítani csupa haladatosságból. Nemzetünk századokon keresztül védőbástyája volt az összes európai civilizációnak a keleti barbar berohanások- és folytonos nyugalantitásokkal szemben, s e viszályok dúlásában keresendő az egyedüli ok, hogy hazánk összehasonlítva szomszédaikkal oly szegény műemlékekben.

De birünk bár mi keveset, ezek mind-egyike kiállja a versenyt a külföld bármelyik

hasonkoru műemlékével, és zért is hazafiai kötelességünk e műemlékek inden darab kövő tiszteltve és megbecsülve tartatni továbbra is az utókornak! —

A restauráció a legnagyobb erdélyel és a legjobb erőssel volt megkötve és folytatva, a lehető legszebb eredménnyel haladt, mint a fennebiektől tisztán bebizonyítható, mindaddig, míg Schulcz Ferencz műépítz halálával 1870-ik év október 22-én, ezen alyi hazafiai buzgalommal és odaadással, páraan műképzettséggel vezetett építkezés megszűt.

(Folyt. köv.)

A kolozsári

hitelbank és zálogköcsön-társulat igazgató választmánának jelentése.

(Felolvasatott az egylet múlt havi rendes közgyűlésén)

Tisztelt közgyűlés!

Köztudomásu tény, hogy az üzleti viszonyok a múlt év folytán sem voltak országsszerűen kedvezőbbek, mint a megelőzőt években, s fájdalom a megkezdett év sa ígérkezik jobbnak. Ily körülmények közt választmánának különös örömmre szolgál a vetése alatt álló intézetről azt jelenthetni, hogy sem egyes üzletágaiban, sem jövedelmességében nevezetesebb csökkenés nem konstatható, sőt részvényeinek már évek óta egyfóna magasságu osztalékán kívül a tartalékalap a tavalyinál nagyobb jutalékban részesíthetik s még a társulati ház építési rováására ítehetünk valamit félre.

A számvizsgáló bizottság mindjárt felolvasandó jelentése ugyanis tansítja, hogy a társulat tisztelt közgyűlése elé rjesztett zárszámlánk eredménye megengedi részvényekre épen azon magasságu osztalékot hozni javaslatba, mint volt a tavalyi; e melle 7636 frt 77 kr. nyeremény felosztásáról van szó, a melyből a tartalékalap gyarapítására 616 frt 77 kr. esik, a társulati háznál szükségessé vált és válandó javításokra pedig 1500 frtot ítehetünk az építési-rováásra.

Ily módon tartalékalapuk az év végén már 26,732 frt 34 krt tett így a társulati ház vételárát jóval túlhaladja

Az „Egyesült Erdélyi” ákarékpénztárral már 2 évj óta fenálló szerződés, a két társulat igazgatóságának közmegegyezésénél fogva a folyó évre is megújítottat, nélkül hogy a feltételek lényegesebb módosítást szenvedtek volna. E szerződés a múlt vben 3562 forint 19 krajczár, tiszta haszrt hozott társulatunknak.

Az üzlet főbb mozzanait a következő számtani adatokkal tüntethetjük fel:

A bankosztályban: 2,35,085 frt 69 kr. kiadással szemben 1,772,880 frt 85 kr. bevételünk, s így 4,167,966 frt 4 kr. összes forgalmunk volt.

A zálog-kölcsön osztálykban: kiállítottunk 40,091 darab zálogjegyet és kiadtunk 540,791 frt — krt. bevettük 418,038 frt — krt. volt tehát forgalmunk 958,830 frt — krajczár.

Pénztárjegyekre és folyzámlára: bevettünk 809,167 frt 50 krt. adtunk 360,561 frt 50 krt. maradt e rovással 447,636 frt — krajczár.

A pénztár-forgalom: az összes pénztárok bevétele 2,765,839 frt 15 kr. az összes pénztárak kiadása 2,725,521 frt 4 kr. az együttes forgalom tehát 5491,360 forint 39 krajczár.

Az intézet különböző jövedelmeit nyereség és veszteség rovásonk rízetesen tünteti fel; e részletek összes eredménye szerint a nyers jövedelem volt 9,935 frt 12 kr.

ebből levítve a kifizetett s fizetendő kamatokat 4,407 frt 15 kr. a kezelési költségeket, adókat stb. 2,188 frt 72 kr.

összesen 6,595 frt 87 kr.

marad tisztajövedelem 2,339 frt 25 kr. Az alapszabályok 65. § értelmében esik ebből:

a tartalékalapra 733 frt 92 kr. a választmány és tisztviselők jutalékául 733 frt 92 kr. továbbá indítványozzuk, hogy a társulati ház építési rováására tegyünk 500 frt — kr. a részvények osztaléka legyen 1,000 frt — kr.

összesen 2,967 frt 84 kr.

igy aztán fennmarad 371 frt 41 kr. a mely a jövő évi számla volna átvendő.

A részvények jövedelme szerint ez évben is 12% kamatozásnak fel meg.

